

ствительности того далекого времени. Создательница текста, конечно, не учитывала тот факт, что ее книга будет переведена на русский язык и предложена современной отечественной аудитории в качестве объекта для чтения. Пусть не все наши читатели в полной мере владеют историческими фактами и познаниями бытописания XVI в., но досадные мелочи слишком уж явно «режут ухо» даже непросвещенным, ведь они воспитывались на образцах великой русской классики, а увлекаются низкопробными образцами массовой культуры, которая снижает эстетический вкус.

СПОСАБЫ ПЕРАКЛАДУ СКЛАДАНЫХ СЛОЎ НА НЯМЕЦКУЮ МОВУ (на матэрыяле аповесці У. Караткевіча «Дзікае паляванне караля Стаха»)

Кавалёва І. Я., Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

Складаныя словы або кампазіты — з’ява, характэрная як для беларускай, так і для нямецкай мовы. Безумоўна, па колькасці складанняў беларуская мова ўступае нямецкай. Аднак параўноўваючы арыгінальны мастакі твор (у дадзеным выпадку аповесць У. Караткевіча «Дзікае паляванне караля Стаха») і яго пераклад на нямецкую мову («*König Stachs Wilde Jagd*»), выяўляецца, што беларускім кампазітам адпавядаюць розныя віды эквівалентаў: **уласна складаныя словы, свабодныя і ўстойлівыя словазлучэнні, сказы рознай пабудовы, цэласныя структурныя пераўтварэнні.**

Для адэкватнай перадачы значэння кампазіта перакладчык выкарыстоўвае розныя спосабы (прыёмы) перакладу. У нашай рабоце прыводзяцца найбольш тыповыя для гэтага твора.

Адным з перакладчыцкіх прыёмаў амаль трэці ўсіх складаных слоў у аповесці з’яўляецца **адэкватная замена лексічных адзінак.** У структура-семантычным плане кампазіты ўяўляюць сабой як поўныя, так і частковыя супадзенні. З пункту гледжання семантычнага зместу такія супадзенні прынята называць міжмоўнымі сінонімамі. Пры гэтым вучоныя адрозніваюць абсалютную і адносную сінанімію. *Міжмоўныя абсалютныя сінонімы* — гэта лексічныя адзінкі дзвюх (ці больш) моў, якія суадносяцца ў адным са сваіх значэнняў і не маюць экспрэсіўнай ці стылявой афарбоўкі. Параўн.:

1) *складаныя словы*: вальнадумец — *Freidenker*; высокаадукаваны — *hochgebildet*; наваўзлены — *neuerschienen*; сіне-зялёны — *blaugrün*;

2) *свабодныя словазлучэнні*: мышка-малютка — *die kleine Maus*; штомесячна — *im Monat*; граблі-трайчаткі — *die dreizackige Forke*; там-сям — *hier und dort/hier und da*; ручкі-ножкі — *Hände und Füße*;

3) *ўстойлівыя словазлучэнні*: раз-пораз — *ab und zu*; у вокалгненне — *im Nu*.

Другі тып міжмоўных сінонімаў — *адносныя сінонімы*, у якіх супадае сэнсавы змест, але адрозніваецца эмацыянальна-экспрэсіўная, стылявая або іншая інфармацыя. Сярод перакладзеных складаных слоў з аповесці У. Караткевіча вылучаюцца лексічныя адзінкі (складаныя і простыя словы), якія называюць адзін дэнатат, але іх карэляты адрозніваюцца афарбоўкамі значэнняў або азначальнымі ці стылістычнымі канатацыямі: кнігалюб '*любіцель і знавец кніг*' — *Büchermarr* (*разм. бібліяман*); ліхаманкавы '*які бывае пры ліхаманцы/ вельмі*

ўсхваляваны, нервовы, празмерна паспешлівы’ — *schweratmend* (**літар.** які задыхаецца); вочатна-кіслы (твар) — *säuerlich* ‘кіслы’ (*нейтральнае слова*); малаадукаваны — *ungebildet* ‘неадукаваны’.

Часта перакладчык звяртаецца да **гіпа-гіперанімічнага спосабу** перакладу, для якога характэрна замена назвы відавoga паняцця родавым і наадварот. Часцей за ўсё гэтым спосабам перадаюцца кампазіты, якім у мове пераклада адпавядаюць простыя словы: дом-палац — *Schloss* ‘палац’; каралеўна-лебядзь — *Königin* ‘каралеўна’; прыхожая-гасціная — *Diele* ‘прыхожая’.

Некаторым кампазітам беларускага арыгіналу адпавядаюць **апісальныя звароты (апісальны пераклад)**, якія раскрываюць сэнс кампазіта мовы-арыгінала: міжгор’е — *eine enge Schlucht zwischen Bergen* (**літар.** ‘вузкая цясіна паміж гарамі’); краявід — *die Natur ringsum* (**літар.** ‘акаляючая прырода’); старажытны — *alt wie die Welt* (**літар.** ‘стары як свет’). Выбар дадзенага прыёму тут абумоўлены хутчэй за ўсё стылістычнымі асаблівасцямі або правам перакладчыка на выбар гэтай магчымасці. Аднак у большасці выпадкаў такі прыём выкарыстоўваецца, калі гаворка ідзе пра канкрэтныя рэаліі: салавей-разбойнік — *Er kann pfeifen, dass dir Hören und Sehen vergeht* (**літар.** ‘Ён можа так свіснуць, што ты перастаеш чуць і бачыць.’).

Радзей у тэксце пераклада сустракаюцца **цэласныя структурныя пераўтварэнні**, калі адбываецца карэнная змена спосаба апісання сітуацыі, замена вобраза, якая ўключае ў сябе некалькі трансфармацый, якія з цяжкасцю размяжоўваюцца: У-ух, прыгажунечкі-красулечкі! — *Ach, wie schmuck und fein sie alle sind!* (‘Ах, якія яны ўсе прыгожыя і чужоўныя.’); Высокароднасць! — *Das nenn ich fair!* (‘Гэта я называю прыстойным, чэсным.’); Ён ледзь-ледзь не плакаў. — *Er war nahe Weinen* (‘Ён быў блізка да плачу.’).

Нягледзячы на багатую палітру выбраных спосабаў перакладу нельга не звярнуць увагу на той факт, што многія складаныя словы зусім не маюць адпаведнікаў у перакладзеным тэксце, хоць некаторыя з іх маюць адэкватныя слоўніковыя эквіваленты. Магчыма, **апущэнне лексічных адзінак** выклікана як асаблівасцямі мовы, на якую перакладаецца тэкст, стылем перакладу (белазубы, продкі-паэты), так і адрозненнямі ў нацыянальна-этнічных і культурных традыцыях (панска-шляхецкі, ногі-шынкі).

З улікам прааналізаванага матэрыялу можна адзначыць, што выбар таго або іншага спосабу перакладу залежыць не толькі ад майстэрства перакладчыка, але і ад асаблівасцей супастаўляльных моў, адрозненняў у сацыякультурным асяроддзі, а таксама, магчыма ў большай ступені, ад імкнення як мага паўней узнавіць змястоўную, эмацыянальна-экспрэсіўную і эстэтычную каштоўнасць тэкста-арыгінала.

ПРОБЛЕМЫ ПЕРЕВОДА ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ В ДЕЛОВОМ АНГЛИЙСКОМ

Колесникович Л. И., Полесский государственный университет

Современный мир быстро меняется, что находит свое актуальное отражение и в языке. Культурные и экономические отношения связывают во-едино все страны земли. Бизнес оказывает все возрастающее влияние на